

Lijst van de Europese libellen

Dit hoofdstuk bevat een complete lijst van in Europa waargenomen leden van de orde Odonata van de klasse Insecta. Er zijn tot nu toe 139 soorten en 26 ondersoorten waargenomen. De volgorde van families en geslachten is dezelfde als in hoofdstuk 8, maar binnen een geslacht staan de soorten en ondersoorten op alfabetische volgorde.

Als grens van Europa is genomen: de westflank van de Oeral, de Oeralrivier tot de noordflank van de Kaukasus, de noordkant van de Zwarte zee, door de Egeïsche zee (inclusief Kreta, maar zonder de eilanden voor de Turkse kust, zoals Rhodos), door de Middellandse zee naar de Azoren (de Canarische eilanden worden biogeografisch niet tot Europa gerekend), van de Azoren om IJsland heen boven de Noordkaap langs terug naar de Oeral. Daarnaast hebben wij aan het einde van deze lijst de soorten opgenomen die in de Oeral zijn waargenomen maar waarvan nog onduidelijk is of ze ook op de (Europese) westflank zijn gezien. Ook worden de extra soorten genoemd die op Rhodos en op de Canarische eilanden voorkomen, eilanden die door sommigen tot Europa worden gerekend. Tot slot is een lijst toegevoegd van libellen die als exoot in Europa zijn waargenomen.

Bij de Nederlandse namen staat het nummer van de bladzij waar de soort wordt behandeld. Soorten waarvan de wetenschappelijke naam vet is gezet, komen in Noord- en Midden-Europa voor en worden behandeld in deze gids. De overige (onder)soorten komen in Zuid-Europa voor. Van deze soorten zijn summier beschrijvingen opgenomen in hoofdstuk 9 (ondersoorten die in Zuid-Europa voorkomen zijn niet beschreven in deze gids). Alle andere (onder)soorten zijn met een asterisk (*) aangegeven en komen in het uiterste oosten van Europa voor of zijn erg zeldzaam.

Soorten die tussen [vierkante haken] staan komen niet in Europa voor. Dit betreffen nominaatvormen van soorten waarvan een ondersoort in Europa voorkomt.

Daarnaast zijn er nog veel meer (onder)soorten voor Europa beschreven. Als de taxonomische status van deze (onder)soorten nog (te) onduidelijk is, zijn ze niet opgenomen in deze lijst. Dus als een (onder)soort op deze lijst ontbreekt, wil dit niet zeggen dat ze niet bestaat maar dat de huidige taxonomische status niet duidelijk is.

Een volledige lijst van alle (onder)soorten van het faunarijk waar Europa toe behoort, het West-Palearctisch gebied, is opgenomen in Ruddek (1996).

Onderorde	Subordo
Familie	Familia
Geslacht	Genus
Soort	Species
Ondersoort	Subspecies

GELIJKVLEUGELIGEN

ZYGOPTERA

Beekjuffers 52

beekjuffers

koperen beekjuffer 60

weidebeekjuffer 54

bosbeekjuffer 58

Iberische beekjuffer 56

Oriëntjuffers 264

orientjuffers

orientjuffer 264

Pantserjuffers 62

pantserjuffers

zwervende pantserjuffer 68

tangpantserjuffer 66

grote pantserjuffer 72

oostelijke houtpantserjuf. 264

gewone pantserjuffer 64

tengere pantserjuffer 70

houtpantserjuffer 74

winterjuffers

bruine winterjuffer 76

noordse winterjuffer 78

Waterjuffers 80

lantaarntjes

lantaarntje 82

oaselantaarntje 266

Tyrrheens lantaarntje 264

Calopterygidae

Calopteryx Leach, 1815

haemorrhoidalis (Vander Linden, 1825)

splendens (Harris, 1782)

amasina Bartenev, 1911

balcanica Fudakowski, 1930

caprai Conci, 1956

intermedia Selys, 1887*

mingrellica Selys, 1869

splendens (Harris, 1782)

taurica Selys, 1853*

virgo (Linnaeus, 1758)

festiva (Brullé, 1832)*

meridionalis Selys, 1853

virgo (Linnaeus, 1758)

xanthostoma (Charpentier, 1825)

Euphaeidae

Epallage Charpentier, 1840

fatime (Charpentier, 1840)

Lestidae

Lestes Leach, 1815

barbarus (Fabricius, 1798)

dryas Kirby, 1890

macrostigma (Eversmann, 1836)

parvidens Artobolevski, 1929

sponsa (Hansemann, 1823)

virens (Charpentier, 1825)

vestalis Rambur, 1842

virens (Charpentier, 1825)

viridis (Vander Linden, 1825)

Sympetma Burmeister, 1839

fusca (Vander Linden, 1820)

gobica (Förster, 1900)*

paedisca (Brauer, 1877)

Coenagrionidae

Ischnura Charpentier, 1840

aralensis Haritonov, 1979*

elegans (Vander Linden, 1820)

ebneri Schmidt, 1939

elegans (Vander Linden, 1820)

fountainiae Morton, 1905

genei (Rambur, 1842)

Onderorde	Suborde
Familie	Familia
Geslacht	Genus
Soort	Species
Ondersoort	Subspecies
Iberisch lantaarntje 264	<i>graellsii</i> (Rambur, 1842)
geel lantaarntje 266	<i>hastata</i> (Say, 1839)
tengere grasjuffer 84	pumilio (Charpentier, 1825)
watersnuffels	<i>Enallagma</i> Charpentier, 1840
watersnuffel 86	cyathigerum (Charpentier, 1840)
waterjuffers	<i>Coenagrion</i> Kirby, 1890
donkere waterjuffer 108	armatum (Charpentier, 1840)
zuidelijke waterjuffer 98	caerulescens (Fonscolombe, 1838)
	<i>ecornutum</i> (Selys, 1872)*
	hastulatum (Charpentier, 1825)
	hylas (Trybom, 1889)
	freyi Bilek, 1954
	[<i>hylas</i>] (Trybom, 1889)
	<i>intermedium</i> Lohmann, 1990
Kretawaterjuffer 266	johanssoni (Wallengren, 1894)
noordse waterjuffer 106	lunulatum (Charpentier, 1840)
maanwaterjuffer 102	mercuriale (Charpentier, 1840)
mercurwaterjuffer 92	<i>castellani</i> Roberts, 1948
	mercuriale (Charpentier, 1840)
	ornatum (Selys, 1850)
	<i>ponticum</i> (Bartenev, 1929)*
	puella (Linnaeus, 1758)
	pulchellum (Vander Linden, 1825)
	scitulum (Rambur, 1842)
roodoogjuffers	<i>Erythromma</i> Charpentier, 1840
kanaaljuffer 114	lindenii (Selys, 1840)
grote roodoogjuffer 110	najas (Hansemann, 1823)
kleine roodoogjuffer 112	viridulum (Charpentier, 1840)
vuurjuffers	<i>Pyrrhosoma</i> Charpentier, 1840
Griekse vuurjuffer 266	<i>elisabethae</i> Schmidt 1948
vuurjuffer 116	nymphula (Sulzer, 1776)
koraaljuffers	<i>Ceriagrion</i> Selys, 1876
Turkse koraaljuffer	<i>georgfreyi</i> Schmidt, 1954*
koraaljuffer 118	tenellum (Villers, 1789)
	<i>nielseni</i> Schmidt, 1953
	tenellum (Villers, 1789)
dwergjuffers	<i>Nehalennia</i> Selys, 1850
dwergjuffer 120	speciosa (Charpentier, 1840)
Breedscheenjuffers 123	Platycnemididae
breedscheenjuffers	<i>Platycnemis</i> Burmeister, 1839
oranje breedscheenjuffer 126	acutipennis Selys, 1841
ivoren breedscheenjuffer	<i>dealbata</i> Selys, 1850*
witte breedscheenjuffer 128	latipes Rambur, 1842
blauwe breedscheenjuffer 124	pennipes (Pallas, 1771)
	<i>nitidula</i> (Brullé, 1832)
	pennipes (Pallas, 1771)

Onderorde	Subordo
Familie	Familia
Geslacht	Genus
Soort	Species
Ondersoort	Subspecies

ONGELIJKVLEUGELIGEN

ANISOPTERA

Glazenmakers 130

glazenmakers

- zuidelijke glazenmaker 134
- azuurglazenmaker 140
- Siberische glazenmaker 152
- blauwe glazenmaker 142
- bruine glazenmaker 138
- vroege glazenmaker 136
- venglazenmaker 146
- paardenbijter 132
- getande glazenmaker 150
- noordse glazenmaker 148

44

- groene glazenmaker 144

keizerlibellen

- zadellibel 160
- beekkeizerlibel 266
- grote keizerlibel 154
- Amerikaanse keizerlibel 156
- zuidelijke keizerlibel 158

glassnijders

- glassnijder 162

schemerlibellen

- Kretaschemerlibel 268

- schemerlibel 164

schaduwlibellen

- schaduwlibel 268

Rombouten 166

rombouten

- rivierrombout 176
- gevorkte rombout 170
- plasrombout 174
- Turkse rombout 268
- gele rombout 172
- Syrische rombout 268
- beekrombout 168

gaffellibellen

- gaffellibel 178

tanglibellen

- donkere tanglibel
- Moorse tanglibel 268
- golftanglibel
- kleine tanglibel 182

Aeshnidae

Aeshna Fabricius, 1775

affinis Vander Linden, 1820

caerulea (Ström, 1783)

crenata Hagen, 1856

cyanea (Müller, 1764)

grandis (Linnaeus, 1758)

isocles (Müller, 1767)

juncea (Linnaeus, 1758)

mixta Latreille, 1805

serrata Hagen, 1856

subarctica Walker, 1908

elisabethae Djakonov, 1922

[*subarctica*] Walker, 1908

viridis Eversman, 1836

Anax Leach, 1815

ephippiger (Burmeister, 1839)

immaculifrons Rambur, 1842

imperator Leach, 1815

junius (Drury, 1770)

parthenope (Selys, 1839)

Brachytron Evans, 1845

pratense (Müller, 1764)

Boyeria McLachlan, 1896

cretensis, Peters 1991

irene (Fonscolombe, 1838)

Caliaeschna Selys, 1883

microstigma (Schneider, 1845)

Gomphidae

Gomphus Leach, 1815

flavipes (Charpentier, 1825)

graslinii Rambur, 1842

pulchellus Selys, 1840

schneiderii Selys, 1850

simillimus Selys, 1840

ubadschii Schmidt, 1953

vulgatissimus (Linnaeus, 1758)

Ophiogomphus Selys, 1854

cecilia (Fourcroy, 1785)

Onychogomphus Selys, 1854

assimilis (Schneider, 1845)*

costae Selys, 1885

flexuosus (Schneider, 1845)*

forcipatus (Linnaeus, 1758)

Onderorde	Subordo
Familie	Familia
Geslacht	Genus
Soort	Species
Ondersoort	Subspecies
	<i>forcipatus</i> (Linnaeus, 1758)
	<i>unguiculatus</i> (Vander Linden, 1820)
grote tanglibel 180	<i>uncatus</i> (Charpentier, 1840)
haaklibellen	<i>Paragomphus</i> Cowley, 1934
groene haaklibel 268	<i>genei</i> (Selys, 1841)
vaandeldragers	<i>Lindenia</i> De Haan, 1826
vaandeldrager 270	<i>tetraphylla</i> (Vander Linden, 1825)
Bronlibellen 184	Cordulegastridae
bronlibellen	<i>Cordulegaster</i> Leach, 1815
zuidelijke bronlibel 190	<i>bidentata</i> Selys, 1843
	<i>bidentata</i> Selys, 1843
	<i>sicilica</i> Fraser, 1929
gewone bronlibel 186	<i>boltonii</i> (Donovan, 1807)
	<i>boltonii</i> (Donovan, 1807)
	<i>iberica</i> Boudot & Jacquemin, 1995
	<i>immaculifrons</i> Selys, 1858
Griekse bronlibel 270	<i>helladica</i> (Lohmann, 1993)
	<i>bucholzi</i> (Lohmann, 1993)
	<i>helladica</i> (Lohmann, 1993)
	<i>kastalia</i> (Lohmann, 1993)
Balkanbronlibel 188	<i>heros</i> Theischinger, 1979
	<i>heros</i> Theischinger, 1979
	<i>pelionensis</i> Theischinger, 1979
blauwoogbronlibel 270	<i>insignis</i> Schneider, 1854
Turkse bronlibel 270	<i>picta</i> Selys, 1854
Italiaanse bronlibel 270	<i>trinacriae</i> Waterston, 1976
Glanslibellen 192	Corduliidae
smaragdlibellen	<i>Cordulia</i> Leach, 1915
smaragdlibel 194	<i>aenea</i> (Linnaeus, 1758)
glanslibellen	<i>Somatochlora</i> Selys, 1871
taigaglanslibel 204	<i>alpestris</i> (Selys, 1840)
hoogveenglanslibel 202	<i>arctica</i> (Zetterstedt, 1840)
Bulgaarse glanslibel 270	<i>borisi</i> Marinov, 2001
gevlekte glanslibel 200	<i>flavomaculata</i> (Vander Linden, 1825)
	<i>graeseri</i> Selys, 1887*
zuidelijke glanslibel 198	<i>meridionalis</i> Nielsen, 1935
metaalglanslibel 196	<i>metallica</i> (Vander Linden, 1825)
toendraglanslibel 206	<i>sahlbergi</i> Trybom, 1889
tweevlekken	<i>Epithea</i> Burmeister, 1839
tweevlek 208	<i>bimaculata</i> (Charpentier, 1825)
bronslibellen	<i>Oxygastra</i> Selys, 1870
bronslibel 210	<i>curtisii</i> (Dale, 1834)
prachtlibellen	<i>Macromia</i> Rambur, 1842
prachtlibel 212	<i>splendens</i> (Pictet, 1834)

Onderorde	Subordo
Familie	Familia
Geslacht	Genus
Soort	Species
Ondersoort	Subspecies
Korenbouten 214	Libellulidae
korenbouten	<i>Libellula</i> Linnaeus, 1758
platbuik 218	<i>depressa</i> Linnaeus, 1758
	<i>depressa</i> Linnaeus, 1758
	<i>taurica</i> Beutler, 1984*
bruine korenbout 220	<i>fulva</i> Müller, 1764
viervlek 216	<i>quadrimaculata</i> Linnaeus, 1758
oeverlibellen	<i>Orthetrum</i> Newman, 1833
witpuntoeverlibel 224	<i>albistylum</i> (Selys, 1848)
zuidelijke oeverlibel 228	<i>brunneum</i> (Fonscolombe, 1837)
	<i>brunneum</i> (Fonscolombe, 1837)
	<i>cycnos</i> (Selys, 1848)
gewone oeverlibel 222	<i>cancellatum</i> (Linnaeus, 1758)
epauletoeverlibel 272	<i>chryso stigma</i> (Burmeister, 1839)
beekoeverlibel 226	<i>coerulescens</i> (Fabricius, 1798)
(zuidelijke ondersoort 272)	<i>anceps</i> (Schneider, 1845)
	<i>coerulescens</i> (Fabricius, 1798)
geeladeroeverlibel 272	<i>nitidinerve</i> (Selys, 1841)
slanke oeverlibel	<i>sabina</i> (Drury, 1773)*
lange oeverlibel 272	<i>trinacria</i> (Selys, 1841)
witsnuitlibellen	<i>Leucorrhinia</i> Brittinger, 1850
oostelijke witsnuitlibel 236	<i>albifrons</i> (Burmeister, 1839)
sierlijke witsnuitlibel 238	<i>caudalis</i> (Charpentier, 1840)
venwitsnuitlibel 230	<i>dubia</i> (Vander Linden, 1825)
	<i>circassica</i> Bartenev, 1929*
	<i>dubia</i> (Vander Linden, 1825)
gevlekte witsnuitlibel 234	<i>pectoralis</i> (Charpentier, 1825)
noordse witsnuitlibel 232	<i>rubicunda</i> (Linnaeus, 1758)
heidelibellen	<i>Sympetrum</i> Newman, 1833
zandkleurige heidelibel	<i>arenicolor</i> Jödicke, 1994*
zwarte heidelibel 240	<i>danae</i> (Sulzer, 1776)
Kempense heidelibel 246	<i>depressiusculum</i> (Selys, 1841)
geelplekheidelibel 248	<i>flaveolum</i> (Linnaeus, 1758)
zwerfende heidelibel 250	<i>fonscolombii</i> (Selys, 1840)
zuidelijke heidelibel 256	<i>meridionale</i> (Selys, 1841)
bandheidelibel 242	<i>pedemontanum</i> (Allioni, 1766)
bloedrode heidelibel 244	<i>sanguineum</i> (Müller, 1764)
	<i>obsoletum</i> Bartenev, 1919*
	<i>sanguineum</i> (Müller, 1764)
woestijnheidelibel 272	<i>sinaiticum</i> Dumont, 1977
bruinrode heidelibel 252	<i>striolatum</i> (Charpentier, 1840)
	<i>tibiale</i> (Ris, 1897)*
steenrode heidelibel 254	<i>vulgatum</i> (Linnaeus, 1758)
	<i>ibericum</i> Ocharan, 1985
	<i>vulgatum</i> (Linnaeus, 1758)
vuurlibellen	<i>Crocothemis</i> Brauer, 1868
vuurlibel 258	<i>erythraea</i> (Brullé, 1832)

Onderorde	Subordo
Familie	Familia
Geslacht	Genus
Soort	Species
Ondersoort	Subspecies
zonnewijzers	<i>Trithemis</i> Brauer, 1868
purperlibel 260	annulata (Palisot de Beauvois, 1807)
oranje zonnewijzer 274	<i>kirbyi</i> Selys, 1891
	<i>ardens</i> (Gerstaecker, 1891)
grondlibellen	<i>Brachythemis</i> Brauer, 1868
bandgrondlibel 274	<i>leucosticta</i> (Burmeister, 1839)
moriaantjes	<i>Diplacodes</i> Kirby, 1889
moriaantje 274	<i>lefebvrui</i> (Rambur, 1842)
windvaantjes	<i>Selysiothemis</i> Ris, 1897
windvaantje 274	<i>nigra</i> (Vander Linden, 1825)
wereldzwerfers	<i>Pantala</i> Hagen, 1861
wereldzwerfer 262	flavescens (Fabricius, 1798)
watervallibellen	<i>Zygonyx</i> Hagen, 1867
watervallibel 274	<i>torridus</i> (Kirby, 1889)

Daarnaast zouden de volgende (onder)soorten in het Europese deel van de Oeral kunnen voorkomen:

- Coenagrion hylas hylas* (Trybom, 1889)
- Leucorrhinia dubia orientalis* Selys, 1887

Rhodos en de Canarische eilanden worden door sommigen tot Europa gerekend. Op Rhodos zijn de volgende (onder)soorten waargenomen:

- Onychogomphus forcipatus albotibialis* Schmidt, 1954
- Kleine oeverlibel *Orthetrum taeniolatum* (Schneider, 1845)
- Blauwe zonnewijzer *Trithemis festiva* (Rambur, 1842)

En op de Canarische eilanden komen de volgende soorten voor:

- Saharalantaarntje *Ischnura saharensis* Aguesse, 1958
- Berberbreedscheenjuffer *Platycnemis subdilatata* Selys, 1849
- Eilandheidelibel *Sympetrum nigrifemur* (Selys, 1884)
- Rode zonnewijzer *Trithemis arteriosa* (Burmeister, 1839)

De volgende exotische soorten, doorgaans meegekomen als larven en waargenomen in onder andere tropische kassen, zijn ooit gemeld uit Europa (het continent van herkomst is vermeld, evenals de landen waarin de soort is aangetroffen):

Coenagrionidae

- Agriocnemis femina* (Brauer, 1868) – Azië, NL
- Argia fummiipennis* (Burmeister, 1839) – Amerika, GB
- Ceriagrion cerinorubellum* (Brauer, 1865) – Azië, GB
- Enallagma signatum* (Hagen, 1861) – Amerika, GB
- Ischnura posita* (Hagen, 1861) – Amerika, GB
- Ischnura senegalensis* (Rambur, 1842) – Azië/Afrika, GB/SF
- Pseudagrion microcephalum* (Rambur, 1842) – Azië, SF

Aeshnidae

- Anax gibbosulus* Rambur, 1842 – Azië/Australië, GB
- Anax guttatus* (Burmeister, 1839) – Azië, GB/SF

Gomphidae

- Ictinogomphus decoratus melaenops* (Selys, 1858) – Azië, NL

48

Libellulidae

- Celithemis eponina* (Drury, 1773) – Amerika, NL
 - Oostelijke vuurlibel *Crocothemis servilia* (Drury, 1770) – Azië, NL, GB
 - Erythemis simplicicollis* (Say, 1839) – Amerika, GB (was mogelijk een zwerver)
 - Neurothemis fluctuans* (Fabricius, 1793) – Azië, NL/SF
 - Orthetrum japonicum internum* McLachlan, 1894 – Azië, SF
 - Pachydiplax longipennis* (Burmeister, 1839) – Amerika, GB
 - Rhodothemis rufa* (Rambur, 1842) – Azië, GB
 - Sympetrum eroticum* (Selys, 1883) – Azië, LV
 - Tramea transmarina euryale* Selys, 1878 – Azië, GB
 - Urothemis bisignata* Brauer, 1868 – Azië/Australië, GB
- (GB=Groot-Brittannië, LV=Letland, NL=Nederland, SF=Finland)

Wijzigingen ten opzichte van de lijst in de vorige druk

- De soort *Cercion lindenii* is overgegaan naar het geslacht *Erythromma*
- *Aeshna isocoles* was *Aeshna isosceles*, één 's' is vervallen
- Het geslacht *Hemianax* is opgegaan in het geslacht *Anax*
- *G. ubadschii* Schmidt, 1953 was *G. flavipes lineatus* Bartenev, 1929
- In deze gids is de familie Macromiidae opgenomen in de familie Corduliidae.
- *Sympetrum striolatum nigrescens* wordt niet meer als ondersoort gezien
- *Trithemis kirbyi ardens* is een nieuwe soort voor Europa

Opmerking:

- *Somatochlora borisi* gaat waarschijnlijk *Corduliochlora borisi* Marinov, 2001 heten.